

Niet te strak en veel ronde vormen

interview met Gerard Jol en Michiel van der Vaart

Golfarchitect Gerard Jol (61 jaar) is zo'n beetje de nestor van de golfarchitecten die op dit moment de dienst uitmaken. Jol is erg actief en nog lang niet van plan aan de zijlijn te gaan staan. Hij is opgeleid als landschapsarchitect BNT en heeft 22 jaar gewerkt voor de overheid. Zijn part-time werk voor de golfwereld werd zo druk dat hij besloot in 1990 als zelfstandig gevestigd golfarchitect verder te gaan. Gerard Jol begon met golfarchitectuur in de zeventiger jaren. Hij was destijds als landschapsarchitect betrokken bij de aanleg van recreatiegebied Spaarnwoude. De golfbaan die daar aangelegd werd, was in concept getekend door een Britse golfarchitect. Aan de hand van die schets moest Jol toezien op de bouw van de golfbaan. Dat viel niet echt mee en Jol besloot zich te gaan toeleggen op de bouw van golfbanen. Inmiddels beslaat de lijst van projecten die hij gemaakt of gerenoveerd heeft twee a-4tjes. Daarbij ook projecten in het buitenland tot zelfs in Ghana. Twee tot de verbeelding sprekende projecten in Nederland zijn Houtrak bij Halfweg en Amelisweerd bij Utrecht.

Auteur: Marlies van Iersel

SPECIAL
golfbaanarchitecten

Persoonlijk assistent

Jol heeft onlangs Michiel van der Vaart in dienst genomen als zijn assistent. Van der Vaart is afgestudeerd aan Hogeschool Larenstein, afdeling tuin- en landschapsarchitectuur. Hij begon zijn loopbaan bij MTD in Den Bosch (voorheen Buys en van der Vliet, tuin- en landschapsarchitecten), waar hij 2,5 jaar werkte met veel plezier.

Michiel kwam in 2002 in contact met Jol en deed een stage. Na een presentatie op Bergvliet, een baan in aanleg bij Teteringen werd hij gevraagd om in vaste dienst te komen. Hij heeft een persoonlijke verhouding opgebouwd met Jol die hij typeert als een meester-gezel verhouding.

Stijlkenmerken van Jol

Waaraan kun je een baan van Jol herkennen?

Een baan van Jol moet ogen alsof hij er altijd al heeft gelegen. Gerard Jol haalt zijn inspiratie uit de oude Schotse linksbanen bij de zee. Hij is een bewonderaar van Britse landschapsarchitecten als Zocher en Springer. "Een golfbaan moet niet te

strak zijn, maar veel ronde vormen hebben. Een golfer moet de natuur kunnen beleven, terwijl hij zijn spel speelt." Jol, die ook golft, (handicap tien, lid van de Amsterdamse) wil bereiken dat een speler bij iedere hole een andere beleving heeft. Bij de eerste hole staan die bomen, bij hole twee ligt die vijver waar je maar moeilijk omheen kunt spelen, enzovoort. Een baan moet volgens Jol ook weer niet te snel te moeilijk worden. De spelers moeten even kunnen wennen en hun vorm van de dag aanvoelen.

"Maar in principe is een baan gebouwd voor de grootste gemene deler. Iedereen moet er op vooruit kunnen. Een championshipcourse is niet interessant voor de huis- tuin- en keukenspeler. Als je een baan bouwt, moet je wel weten wat een topspeler nodig heeft. Een van de eisen die Jol stelde aan zijn assistent was dat die een lage handicap had," aldus Michiel van der Vaart, lid van Golfclub De Schoot en handicap 10.

De Dorpswaard in Kerkdriel

De Dorpswaard in Kerkdriel is één van de paradepaardjes van Jol. De baan ligt op de uiterwaarden van de Maas boven Den Bosch. Het bijzondere aan deze baan is dat hij bij hoog water van de Maas overstroomt. In 2002 is dat weer gebeurd rond Kerstmis. Het bijzondere is dat de greens en tees meteen weer droog zijn, als het water weggetrokken is. Het slib dat de rivier achterlaat zorgt ervoor dat de fairways te rijk worden. De greenkeeper van De Dorpswaard moet extra bezanden. De rivier laat ook allerlei rommel achter als ze wegtrekt.

De natuurbeleving op deze baan is heel speciaal. Bovendien is de baan een voorbeeld van economisch grondgebruik. Nu er steeds minder boerenland nodig is, is een golfbaan een goed alternatief op deze plek.

“Geef het volk brood en spelen!”

“Er zal altijd vraag blijven naar goede golfbanen. Misschien moeten we niet meer teveel dure banen maken. We worden op het moment geconfronteerd met een teruggang in de economie. Maar mensen die eenmaal hun zinnen hebben gezet op golf, willen niet graag afscheid nemen van het spel. Dus zorgen wij ervoor dat er genoeg niet al te dure banen bijkomen. Brood en spelen.”

Samenwerking met greenkeepers.

“Een goede greenkeeper is een vakman die het product van de andere vakman, de architect, zorgvuldig verzorgt en tot ontwikkeling brengt. Hij moet inzicht hebben in de bedoelingen van de golfarchitect. Hij moet gevoel voor de natuur hebben en voor wat esthetisch is en hij moet dit gevoel op zijn collega's kunnen overbrengen. Als er renovaties op de baan aan de orde zijn moet de ideale greenkeeper zijn bestuur erop wijzen dat hij het werk graag samen met een architect doet. Vanuit die samenwerking tussen de twee disciplines ontstaat het beste resultaat en worden ook de financiële consequenties in beeld gebracht. De uitvoeringskosten zijn altijd een veelvoud van de voorbereidingskosten. Fouten bij de uitvoering zijn erg duur. “Doe het zelf” renovatie van greenkeepers en baancommissarissen is meestal duurder en naar de leden toe kwetsbaar en in feite onverantwoord. Hoe lang zit die baancommissaris er nog

en krijgt de greenkeeper geen andere baan? Inmiddels is het ontwerp van de baan door amateurs wel volledig aangetast en de schuldigen zijn weg. Maar een architect verbindt zijn naam aan de baan en hij kan vanuit een grote expertise het werk ontwerpen en begeleiden. Je kunt ook zien dat het imago van de greenkeeper verandert. Vroeger was hij een uitvoerder van de wensen van het bestuur en de architect, nu is hij een partner geworden, die zijn eigen verantwoordelijkheid neemt en overlegt met andere partners.” “Ik wil een greenkeeper apart noemen, zonder de andere tekort te doen. Wim van den Bosch, head-greenkeeper van De Schoot in Sint-Oedenrode is voor mij een voorbeeld van de ideale greenkeeper. Hij heeft jarenlang in zijn eentje een negen holes baan bijgehouden. En het gras lag er altijd piekfijn bij.”

SPECIAL
golfbaanarchitecten

“Greenkeepers zijn veel te lief, ze moeten meer klagen bij de architecten”

Interview met golfarchitect Alan Rijks

Alan Rijks mag zeker niet ontbreken bij de golfarchitecten, die we voor dit nummer van de Greenkeeper interviewen. Met zijn 43 jaar is hij de jongste golfarchitect en al een heel bekende. Waar blijft trouwens de jonge generatie golfarchitecten?

Banen van de hand van Rijks zijn onder andere de Batouwe in Tiel, golfbaan Midden-Brabant in Hilvarenbeek, Gendersteyn in Veldhoven, de Texelsche, de uitbreiding van Princenbosch bij Bavel, golfcentrum Rotterdam en de uitbreiding van de Koepel in Twente. Rijks, die werkt en woont in Naarden, heeft in het buitenland projecten onder handen in Zuid-Spanje, China en Griekenland.

Auteur: Marlies van Iersel

Sportief nest

Alan Rijks groeide op in een gezin waar sport belangrijk was. Hij kreeg hockey, golf en tennis als het ware met de paplepel ingegoten. Zijn broer Toby verloor door een ongeluk een hand. Toen hij een kunsthand aangezet kreeg, begon hij met golfen en hij slaagde erin Nederlands kampioen bij de junioren te worden. Later werd Toby Rijks ook kampioen golfen bij de volwassenen. Alan dacht: “Wat hij kan, kan ik ook,” en begon met golf en werd ook Nederlands kampioen. Hij heeft handicap 3.6 en is lid van de Hattemsche. Hij is er trots op dat hij heeft mogen spelen met Marco van Basten.

Oorspronkelijk landschapsarchitect

Rijks is opgeleid tot landschapsarchitect. Hij volgde in Nederland de middelbare en hogere tuinbouwschool en deed daarna de opleiding in Vilvoorde, België. Na zijn studies ging hij als gewoon werknemer aan de slag bij De Ridder. De ene dag was het meewerken met de hand en de machine en de andere dag zat hij in gesprek met een opdrachtgever. Hij heeft veel geleerd bij het bedrijf en deed hier zijn eerste ervaring op met de aanleg van golfbanen, toen hij voor de Ridder meewerkte aan de golfbaan van Papendal. De werktijden bij De Ridder spraken Alan Rijks minder aan. Het waren lange dagen van half zes tot acht uur, en achteraf zegt Alan dat het ook niet bij hem past om in dienst van een ander te werken.

Rijks trok de stoute schoenen aan en belde Donald Steel, Joan Dudok van Heel en Paul Rolin, alle drie golfarchitecten. Hij sprak met hen en Paul Rolin belde hem terug met de vraag of hij hem wilde assisteren. Alan was hier gelukkig mee, omdat hij zich wat visie betreft het meest thuis voelde bij Rolin. En nog is Paul Rolin een belangrijke persoon in zijn leven. Samen met de Belg Rolin legde hij "Het rijk van Nijmegen" aan, de Nunspeetse, de golfbaan van St. Nicolaasga en een baan in Monastir, Tunesië. Rijks werkte twee jaar voor Paul Rolin, maar wilde uiteindelijk toch het liefst eigen baas worden en begon voor zichzelf. Daar stond hij dan met zijn 29 jaar. Gelukkig kreeg hij een kans om te laten zien wat hij kon. Hij werd gevraagd voor De Batouwe door de heer van de Kamp en daarmee was zijn eerste project een feit. Inmiddels is Alan betrokken geweest bij ongeveer vijftig projecten.

Eigen stijl

De banen van Alan Rijks hebben gemeen dat zij zoveel mogelijk onderdeel uitmaken van het originele landschap. En daarmee geeft Rijks dan ook meteen zijn visitekaartje als landschapsarchitect af. "Een goede baan is een onderdeel van het omliggende landschap." Op een baan als Midden-Brabant in Hilvarenbeek is goed te zien wat Rijks bedoelt met die opmerking. In Hilvarenbeek lijkt het alsof de golfbaan er al jaren ligt. De baan vormt een eenheid met de bossen en de weiden eromheen. Rijks is een voorstander van natuurontwikkeling en betreft de milieugroeperingen bij zijn ontwerpen en heeft mogen ervaren dat een positieve aanpak van het voortraject zijn vruchten afwerpt.

Hij ontving van de provincie Noord-Brabant de milieuprijs voor zijn ontwerp van golfbaan Gendersteyn in Veldhoven. De provincie verleende Rijks die prijs omdat hij de natuurwaarden van de plek goed had gecombineerd met de functie van de golfbaan. Rijks is voor alles een golfer. "Een goede golfbaan is ontworpen vanuit handicap nul," zegt hij. "Denkgolf" is de term voor zijn manier van golf spelen. Als je bij een hindernis aankomt, denk je na hoe je die het beste kunt nemen. Neem je het risico om de bal over de vijver te slaan, of neem je een omweg. "Het gevoel van de dag" speelt een rol bij de beslissing.

Samenwerking met greenkeepers

Alan Rijks doet niet moeilijk over greenkeepers. "Ze moeten meer hun mond open doen en durven zeuren. Laten ze me maar een brief schrijven. Als zij mijn greens goed onderhouden, dan heb ik een goede baan ontworpen. Het omgekeerde is ook waar. Als ik een goed ontwerp maak, dan kunnen zij mijn baan goed onderhouden" zegt Rijks. Rijks geeft les aan de HAS in Den Bosch op de cursus voor greenkeepers. Hij kruipt desnoods zelf op de maaimachine om de fairway uit te maaien. Door de baan op een goede manier te maaien kun je een saaie golfbaan interessant maken, en dat maakt het vak van greenkeeper ook zo apart.

"Een goede greenkeeper heeft kennis van de grond en van de beperkingen van de grond. Op veengrond is minder mogelijk dan op zand. Een goede greenkeeper is verknocht aan zijn plek en weet te spelen met het gras."

Rijks beweert dat een goede greenkeeper praat met het gras en contact heeft met het plantje.

Hoezo recessie?

Rijks verwacht niet dat de huidige recessie de golfsport zal treffen. De wachtlijsten zijn nog zo lang. Vooral in het midden van het land zitten veel mensen die flink willen betalen om hun sport te kunnen bedrijven. En dat golf duur is moeten we ook maar vergeten, want zeilen is nog veel duurder.

SPECIAL
golfbaanarchitecten

“Ik ontwerp zowel voor grootmoeder als voor de professional”

Interview met golfcoursearchitect Bruno Steensels

Auteur: Marlies van Iersel

Het is hondenweer als we aankomen op Millennium Golf in Beringen-Paal, België. Een koude januariwind die beurtelings hagel en sneeuw met zich meebrengt waait over het Vlaamse land. Het gigantische clubhuis in klaverbladvorm tekent zich af tegen een grijze lucht. Bruno Steensels ontvangt ons hartelijk in de bar van Millennium Golf. Je kunt zien dat het een lieve duit heeft mogen kosten. Het ziet er erg fraai uit.

We zijn afgereisd naar Beringen-Paal om met Steensels te praten en om Millennium Golf te zien, een prestigieuze golfbaan, ontworpen door Bruno Steensels. De Belgen pakken het anders aan. In België wordt nog niet zo snel een golfbaan gebouwd, maar als ze er eenmaal aan beginnen, dan is het resultaat verbluffend. In Nederland heb ik nog niet zo'n luxe gezien en de golfshop ziet er verleidelijk uit.

Hoe bent u golfcoursearchitect geworden?

“Ik ben opgeleid tot bouwkundig architect, zoals we dat hier in België noemen, dus gewoon om huizen en andere gebouwen te ontwerpen. Toen ik klaar was met mijn studie aan de Universiteit van Gent zat de bouw in een dip. In die tijd speelde ik golf in de nationale ploeg van België en zo kwam ik in contact met Joan Dudok van Heel, een Nederlandse golfcoursearchitect die destijds hier woonde. Ik ben met hem gaan samenwerken en heb veel van hem geleerd. In 1992 heb ik mijn eigen bedrijf Mastergolf opgericht. Ik werk meestal alleen en heb freelancers die voor mij werken. Ik ben als enige Belg volwaardig lid van het European Institute of Golf Course Architects.”

Een Belgische architect op de Nederlandse markt?

“Door mijn samenwerking met Dudok van Heel ben ik in Nederland terechtgekomen.

Sinds 1992 werk ik zelfstandig in Nederland. Er is sprake van een sportieve rivaliteit met twee andere Nederlandse golfcoursearchitecten, Alan Rijks en Gerard Jol. Ik heb wel de naam dat mijn banen duurder zijn dan die van mijn twee collega's. Ik stel tegenwoordig ook zo mijn eisen. Een golfbaan moet minimaal 65 hectare groot zijn en ik werk niet meer low budget. Die tijd heb ik achter me gelaten. Als de aanleg veel geld kost, is het onderhoud meestal ook intensief. Och, als je goed werk wilt hebben, hangt daar een prijskaartje aan.....”

Kunt u wat zeggen over uw stijl?

“Je kunt twee scholen onderscheiden in de golfcoursearchitectuur, namelijk de Engelse, traditionele stijl en de Amerikaanse, meer moderne stijl, die royaler en ruimer overkomt. Ik gebruik beide stijlen in mijn werk. Ik ben een aanhanger van de Strategic Golf School. Dat houdt in dat de baan zo geconstrueerd wordt dat een speler altijd veel uitdagingen tegenkomt

op een baan en daardoor geprikkeld wordt. Ik streef in mijn werk naar internationaal niveau, dat het peil van een lokale club overtreft. Wij volgen de internationale markt en uitgaande van deze principes proberen wij een product te maken dat rekening houdt met de architectonische, technische en ecologische waarden van die plek."

Zijn er nog typische dingen in de baan waaraan men uw stijl aan kan herkennen?

"Ik maak graag gebruik van keermuren. Op de nog te bouwen baan bij Schiphol die ik mag gaan maken bouw ik keermuren van steen. Bij Eemnes heb ik keermuren van azobe (een tropische hardhoutsoort) gemaakt en hier op Millennium Golf hebben we keermuren van hardhout gemaakt bij de vijvers, gecombineerd met zand. Voor de greenkeepers schelen die keermuren een heleboel werk."

Enkele projecten die u hebt uitgevoerd?

"Natuurlijk Millennium Golf. Dit is een baan van 65 hectare groot. Het was een stuk braakliggende grond met een grote vijver. We hebben flink met de gemeente moeten onderhandelen voordat we de vergunning kregen. Het project is in 2000 klaar gekomen en sindsdien is er in België geen golfbaan meer geopend. Verder heb ik de banen van Eemnes en Herckenbosch gedaan, de uitbreiding van Purmerend, en de driving range en de 9 holes par 3 in Roosendaal en Uden. Ik ben op het moment aan het werk in België, Nederland, Portugal, Spanje en Slovenië.

Ik ben bij zoveel projecten betrokken geweest, het zou te veel zijn om dat hier allemaal te vertellen."

Kunt u iets vertellen over het verschil tussen België en Nederland?

"In België groeit de golfindustrie langzamer dan in Nederland. Er zijn hier nu ongeveer 77 banen. We wachten op een Golfnota van onze overheid en we hopen dat er dan meer schot in komt. Onze bestuurders zijn nu nog bang om hun handen te branden aan een golfbaan, ze stellen

zich afwachtend op en durven geen besluiten te nemen. Er staan voor mij tien projecten op stapel in ons land."

Hoe is uw samenwerking met de greenkeepers?

"Een goede baan is het resultaat van een optelsom die bestaat uit een goede plek, een goede architectuur en goed onderhoud. De greenkeeper komt bij mijn projecten in beeld tijdens de bouw van de baan en hij heeft ook heel expliciet recht van spreken tijdens de bouwvergaderingen. Hij moet weten hoe wij de drainage aanleggen, hoe hij de bunkers onderhoudt en hij moet het maaibeeld van fairways en greens leren kennen. Ik geef ook les op de cursus voor greenkeepers hier in Vlaanderen. Voor hen is het belangrijk wat te weten over golfcoursearchitectuur. Een goede samenwerking met een greenkeeper is voor mij onontbeerlijk."

SPECIAL
golfbaanarchitecten